

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента

Лісніченка Дмитра Вікторовича

на дисертацію Кононенко Юрія Сергійовича

«ОСНОВИ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЗРАДИ».

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Після 24 лютого 2022 р. наша країна прокинулася в іншій реальності. Величезна кількість інституцій вимушена була напрацьовувати нові механізми та методики функціонування. Російська федерація, вчинивши збройну агресію в Україну, систематично застосовує політичні, економічні, інформаційно-психологічні засоби впливу, намагаючись послабити наш спротив. Одним із таких напрямів є спонукання наших громадян зраджувати своєю країною. Ворог використовуючи деструктивна пропаганда, суспільні протиріччя, провокує конфлікти, підриває суспільну єдність нашої держави. Такий вид злочину як державна зрада наносить дуже значну шкоду Національній безпеці. Розмаїття засобів які використовуються ворогом призводить до значних труднощів у діяльності органів досудового розслідування в означеному напрямку, що вимагає необхідність організаційно-тактичного забезпечення досудового розслідування державної зради. Гостро постало питання удосконалення наявних та пошуку нових шляхів кримінально-правової, криміналістичної протидії проявам державної зради.

Розробка нових та вдосконалення існуючих методик розслідування державної зради є надзвичайно актуальним питанням в умовах воєнного стану.

Про актуальність як теми так і роботи в цілому свідчить і її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах науково-дослідної теми Одеського державного університету внутрішніх справ «Пріоритетні напрямки розвитку та реформування правоохоронних органів в

умовах розгортання демократичних процесів в державі» (державний реєстраційний номер 0116U006773), та загально-кафедральної теми кафедри кримінального процесу: «Охорона та захист прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження» (державний реєстраційний номер 0121U109271). Обраний напрям відповідає Тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020-2024 роки, затвердженої наказом МВС України від 11 червня 2020 року № 454.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність. Викладені у роботі наукові положення та висновки є переважно обґрунтованими, аргументованими та переконливими.

Досить схвально слід поставитися до сформованої методологічної програми, яку склали загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, що забезпечило повноту, логічну побудову та практико орієнтовані результати дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних у ході дослідження результатів полягає насамперед у тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексним монографічним дослідженням щодо методики розслідування державної зради, побудованої на концептуальних положеннях розслідування кримінальних правопорушень проти основ Національної безпеки України, з урахуванням особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного стану.

Сформульовані автором висновки за результати дисертаційного дослідження є важливими для таких наук як кримінальний процес та криміналістика. В дослідженні сформульовано низку наукових положень, висновків і рекомендацій щодо окремої криміналістичної методики розслідування державної зради.

Аналіз законодавства та дослідження концептуальних положень, щодо методики розслідування державної зради, в умовах повномасштабного вторгнення РФ, містять елементи наукової новизни, серед яких найважливішими, на думку рецензента, є наступні:

– розроблено криміналістичну характеристику методики розслідування державної зради та визначено її елементи, до яких належать предмет злочинного посягання, спосіб учинення злочину, обстановка та слідова картина, особа злочинця, мотив та мета вчинення злочину, досліджено особливості та кореляційні зв'язки між ними; доведено, що мотив і мета вчинення злочину належать до елементів криміналістичної характеристики, оскільки під час його вчинення виникають спонукання, пов'язані з політико-ідеологічною мотивацією під час збройного конфлікту чи воєнного стану, спрямовані на вчинення дій громадянином України на шкоду суверенітету, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України;

– на підставі узагальнення слідчо-судової практики здійснено типізацію способів державної зради та встановлено типові наслідки досліджуваного злочину;

– запропоновано авторську дефініцію «взаємодії органів досудового розслідування з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами під час розслідування державної зради» під якою необхідно розуміти узгоджену за метою, місцем, часом та послідовністю, врегульовану кримінальним процесуальним законодавством України та відомчими (міжвідомчими) нормативно-правовими актами, спільну діяльність органів досудового розслідування з оперативними підрозділами, а також з суб'єктами розвідувального співтовариства, що здійснюють контррозвідувальну діяльність, а також іншими державними структурами, громадськими організаціями, ЗМІ та окремими громадянами, спрямовану на поєднання наявних можливостей, сил, методів і засобів для успішного проведення комплексу взаємопов'язаних і взаємообумовлених процесуальних дій з метою пошуку і фіксації фактичних даних про вчинення дій на шкоду суверенітетові, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України. Визначено особливості форм взаємодії органів досудового розслідування з розвідувальними органами СЗР України, розвідувальними органами МО України, ДПС України, оперативними підрозділами ЦУ СБУ, що

здійснюють контррозвідувальну діяльність під час досудового розслідування державної зради;

- удосконалено положення щодо організації проведення огляду комп'ютерних даних, з використанням інструментів та технології OSINT. З метою забезпечення допустимості та достовірності доказів з відкритих джерел, звернута увага на застосування рекомендації щодо архівації даних, які містяться у відкритих джерелах з урахуванням особливостей, передбачених Протоколом Берклі.

Оцінка змісту дисертації та її оформлення. Дисертація Кононенко Юрія Сергійовича «Основи методики розслідування державної зради» є завершеною кваліфікаційно працею, характеризується логічним та чітким змістовим наповненням, відповідно до плану, мети та завдань, архітектоніка забезпечує комплексність та системність опрацювання проблематики.

Зміст дисертації відповідає спеціальності 081 «Право».

Дисертація складається із вступу, трьох розділів, що об'єднують десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел.

Теоретична та практична значимість результатів дисертаційного дослідження полягає у тому, що вони можуть бути використані у процесі вдосконалення норм Кримінального процесуального кодексу України, та стати підґрунтям подальших наукових досліджень методик розслідувань такого виду злочину проти основ Національної безпеки як державна зрада.

Повнота викладу наукових положень в опублікованих працях. Основні положення дисертації викладені у п'яти наукових працях, із яких: 3 – статті, в наукових фахових виданнях України в галузі юридичних наук, 2 – статті в іноземному науковому виданні, 2 – тези доповідей, виданих за результатами проведення міжнародних науково-теоретичних і науково-практичних конференцій. Така кількість, обсяг і зміст друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії і надають авторці право публічного захисту дисертації, адже основні положення, висновки і рекомендації пройшли належну апробацію.

Висновки дисертаційного дослідження відповідають поставленим завданням дослідження у межах обраного об'єкта та предмета, містять розроблені автором теоретичні наукові положення, практичні рекомендації, пропозиції із вдосконалення законодавства.

Дисертація виконана українською мовою. Стиль викладення матеріалу – науковий.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Обґрунтованість наукових положень роботи та достовірність одержаних результатів підтверджена теоретичною та методологічною обґрунтованістю проведеного дослідження, критичним аналізом та узагальненням значної кількості праць вітчизняних та зарубіжних вчених.

Автором у ході дослідження використані актуальні статистичні дані, результати опитування 87 слідчих органів досудового розслідування служби безпеки України, 35 співробітників прокуратури, 46 працівників оперативних підрозділів, які вдало застосовані у роботі, .

Слід відмітити оволодіння автором методологією та методикою дослідження. У роботі висвітлено широкий спектр нових проблем і підходів до їх вирішення. Автор вміло і коректно полемізує, аргументує власні судження. Комплексний підхід до використання методів дослідження дозволив системно дослідити предмет дослідження, виконати поставлені завдання та досягти мети.

Віддаючи належне кропіткій та високоякісній роботі дисертанта, високо оцінюючи рівень дослідження, його актуальність та новітність підходів до дослідження обраної проблематики, варто звернути увагу на окремі недоліки, а також положення та висновки, які мають дискусійний характер чи вимагають додаткового обґрунтування під час захисту.

1. Досліджуючи питання методики розслідування державної зради дисертант вказує на непоодинокі випадки вчинення даного виду злочину громадянами, які знаходяться на непідконтрольній території. В той же час дисертант в своєму дослідженні не приділив уваги такому інституту як

спеціальне досудове розслідування, який широко застосовується в кримінальних правопорушеннях, даної категорії. Дослідження щодо застосування інституту спеціального досудового розслідування в кримінальних провадженнях по факту державної зради, на наш погляд надало б дисертації більш цілісної праці.

2. В підрозділі 2.3, автор досліджує питання взаємодії органів досудового розслідування з іншими суб'єктами, приділяючи значну увагу взаємодії з оперативними підрозділами та іншими правоохоронними органами. В той же час на нашу думку дещо недостатньо розкрито питання взаємодії з органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та волонтерами.

3. В підрозділі 3.1 автор зазначає що перевагою OSINT – розвідки є те що її використання не вимагає додаткових фінансових витрат. Таке твердження не зовсім відповідає дійсності, оскільки OSINT – розвідка передбачає не тільки пошук а й в подальшому аналіз віднайденної інформації. За для отримання якісних результатів, використовуються відповідне обладнання та програмне забезпечення. Тому на наш погляд твердження що OSINT – розвідка не потребує фінансування не зовсім відповідає дійсності.

Разом з тим, наведені зауваження та пропозиції у жодному разі не впливають на загальне позитивне враження від роботи, здебільшого носять дискусійний характер і мають бути предметом для публічної дискусії та обговорення під час захисту.

ВИСНОВОК:

Дисертація Кононенка Юрія Сергійовича «Основи методики розслідування державної зради» є самостійною, комплексною, завершеною працею, що містить нові науково обґрунтовані результати проведеного здобувачем дослідження, розв'язує важливе наукове завдання, та свідчить про належний рівень оволодіння Кононенком Ю.С. методологією наукової діяльності.

Дисертація повною мірою відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти та науки України № 40 від 12.01.2017 року (зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти та

науки України № 759 від 31.05.2019 року) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії № 44 від 12 січня 2022 року, а її автор – **Кононенко Юрій Сергійович** – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі права.

РЕЦЕНЗЕНТ:

Кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
Одеського державного
університету внутрішніх справ

Дмитро ЛІСНІЧЕНКО

Підпис засвідчую:
Начальник ВКЗ
Одеського державного
університету внутрішніх справ
підполковник поліції

Едуард ДАНЕЛЯН